

Crna Gora

Ministarstvo rada i socijalnog staranja

**NACIONALNI AKCIONI PLAN ZAPOŠLJAVANJA ZA PERIOD
2010-2011.GODINE**

Sadržaj:

I.Uvod	3
1. NAPZ kao instrument za implementaciju Nacionalne strategije zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2007-2011. godine.....	3
2. Dijagnoza.....	4
3. Realizacija NAPZ-a za period 2008-novembar 2009. godine.....	9
II.Akcioni plan	10
Prioritet 1.Povećanje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti.....	10
Prioritet 2.Povećanje produktivnosti i kvaliteta rada	20
Prioritet 3. Jačanje socijalne kohezije.....	29
III.Potrebna sredstva za realizaciju aktivnosti	36

I.UVOD

1. NAPZ kao instrument za implementaciju Strategije

Vlada Crne Gore, na sjednici od 31.jula 2008. godine usvojila je Nacionalnu strategiju zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2007-2011. godine i Nacionalni akcioni plan zapošljavanja za period 2008-2009. godine, kao instrument za realizaciju Nacionalne strategije, koji prate standarde MOR-a i najnovije smjernice Evropske politike zapošljavanja.

Nacionalni akcioni plan zapošljavanja za period 2010-2011. godine je operativni plan rada i sadrži najvažnije ciljeve i aktivnosti nacionalne politike zapošljavanja. Plan predstavlja skup aktivnosti politike zapošljavanja neophodnih za unapređenje tržišta rada i prilagođavanje sistema zapošljavanja u skladu sa smjernicama EU.

Polazište za izradu aktivnosti predviđenih NAPZ-om za period 2010-2011. godine čine Strategija zapošljavanja i razvoj ljudskih resursa za period 2007-2011. godine, realizacija aktivnosti predviđenih NAPZ-om za period 2008-2009.godine, preporuke sa vanrednog evropskog samita o zapošljavanju i mjera Vlade CG za ublažavanje posledica ekonomske krize .

Strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2007-2011. godine data su tri prioriteta djelovanja:

- povećanje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti;
- povećanje produktivnosti i kvaliteta rada ;
- jačanje socijalne kohezije;

Indikatori uspjeha koji treba da se ostvare do 2011. godine su:

1. stopa zaposlenosti od najmanje 60%;
2. stopa zaposlenosti žena od najmanje 50%;
3. stopa zaposlenosti starijih radnika od najmanje 32%;
4. stopa nezaposlenosti ispod 10%;
5. pružanje mogućnosti svakom nezaposlenom licu za novi početak prije isteka perioda od šest mjeseci nezaposlenosti (za mlade) i u roku od 12 mjeseci nezaposlenosti (za odrasle), i to u obliku osposobljavanja, prekvalifikacija, radne prakse, posla ili drugih mjera za zapošljavanje odraslih, u kombinaciji sa kontinuiranom pomoći u traženju posla;
6. uključivanje najmanje 50% dugoročno nezaposlenih lica u aktivne mjere u obliku osposobljavanja, prekvalifikacija, radne prakse, posla ili drugih mjera za zapošljavanje, u kombinaciji sa kontinuiranom pomoći u traženju posla;
7. povećanje procenta 22-godišnjaka sa završenom četvorogodišnjom srednjom školom;
8. smanjenje stope onih koji rano napuštaju sistem redovnog obrazovanja;
9. nivo učešća u doživotnom učenju predstavljaće najmanje 10% radno aktivnog stanovništva;
10. brigu o djeci od 1-3 godine učiniti dostupnijom, a od 3-5 godina učiniti dostupnom za najmanje 30% djece predškolskog uzrasta.

Kao nastavak Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja za period 2008-2009. godine, ovaj Akcioni plan će obuhvatiti aktivnosti koje nijesu realizovane prethodnim planom, redovne aktivnosti institucija, kao i aktivnosti koje predstavljaju odgovor na nove izazove i prilike na nacionalnom i globalnom tržištu rada.

Posljedice globalne ekonomske krize, koja je obuhvatila i našu zemlju, zahtijevaju aktivnosti koje će biti usmjerene na ublažavanje negativnog uticaja smanjenja privrednih aktivnosti na zapošljavanje. Obezbeđivanje fleksibilnosti i sigurnosti na tržištu rada u cilju prevencije i prevazilaženja efekata ekonomske i finansijske krize na zapošljavanje biće glavni izazov u narednom periodu.

Za zemlje kandidate i potencijalne kandidate na putu ka integraciji u EU, Evropska Komisija je predložila kratkoročne mjere za povećanje potražnje, očuvanju radnih mjesta, kao i konstantnom ulaganju u razvoj ljudskih reursa i nove tehnologije kako bi se dugoročno doprinijelo većem rastu i održivom napretku.

Nacionalni akcioni plan zapošljavanja za period 2010-2011. godine izradili su predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja i radne grupe koju čine predstavnici ključnih, relevantnih aktera na polju socio-ekonomskog razvoja: Ministarstva prosvjete i nauke, Ministarstva finansija, Ministarstva turizma, Ministarstva za ekonomski razvoj, Zavoda za zapošljavanje CG, Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, Zavoda za statistiku, Centra za stručno obrazovanje, Ispitnog centra i Odjeljenja za ravnopravnost polova.

2. Dijagnoza

1. Makroekonomske politike

Ekonomija Crne Gore, u periodu od 2002-2008. godine, je ostvarila značajan ekonomski rast, prosječna realna stopa rasta BDP-a u ovom periodu je iznosila 5.8%¹. Posebno visoke stope rasta su ostvarene u periodu od 2006. godine do 2008. godine, kada je prosječna realna stopa rasta BDP-a prelazila 9%. Prosječna inflacija, mjerena indeksom cijena na malo, sa preko 20% početkom perioda, se smanjila na 2% u 2006. godini, dok je u 2007. godini iznosila 4.2% a u 2008. godini inflacija je uvećana na 7.2%. Deficit centralnog budžeta u posmatranom periodu je bio na relativno niskom nivou (2-3% BDP-a)², uz ostvarenje suficita u periodu od 2006-2008. godine od 4.2% BDP-a u prosjeku. Na drugoj strani, bilans tekućeg računa se pogoršao dostižući blizu 30% BDP-a, dok je priliv stranih investicija bio visok posebno u periodu nakon 2005.godine, u prosjeku 30% BDP-a godišnje.

Glavni izvor rasta BDP-a je sektor usluga, posebno turizam, trgovina i aktivnosti vezane za nekretnine. U 2007. godini udio usluga je bio 59.6% BDP-a, dok se udio industrije (prerađivačka industrija, rudarstvo i proizvodnja električne energije) u BDP-u smanjio sa približno 20% u 2000. godini na 11% u 2007. godini. Udio poljoprivrede u BDP-u se smanjio sa preko 11% na 6.9% BDP-a. Očekuje se dalje povećanje udjela usluga u BDP-u, dok će se udio industrije smanjivati.

Globalna finansijska kriza čiji su se efekti u Crnoj Gori, osjetili već u četvrtom kvartalu 2008. godine, uticala na revidiranje prioriteta ekonomske politike u narednom periodu. U periodu od 2009-2013. godine, vodiće se politika prilagodljivog kontinuiteta, a temeljiće se na sledećim osnovama³:

- jačanje efikasnog sistema vladavine prava;
- efikasno vršenje javnih usluga;
- jačanje privatno javnog partnerstva kroz prenošenje javnih ovlašćenja na privatni sektor koncesionim ugovaranjem ili privatizacijom određenih poslova koje država neefikasno vrši;
- optimizacija državne potrošnje i poreskog opterećenja;
- smanjenje biznis barijera i jasna, transparentna i biznis orijentisana regulacija;
- jačanje finansijskog sistema kroz jasna pravila i jačanje kapaciteta institucija regulatora.

¹ MONSTAT- www.monstat.cg.yu

² Ministarstvo finansija – www.mf.gov.me

³ Ekspoze mandataru za sastav Vlade Crne Gore Mila Đukanovića na sjednici skupštine, 09.06.2009. godine, www.vlada.cg.yu

Jačanje efikasnog sistema vladavine prava će se postići kroz unapređenje efikasnosti pravnog sistema, sa ciljem osiguravanja pune pravne i imovinske sigurnosti investitora u Crnoj Gori i stvaranje konkurentskih povoljnosti i dalje širenje ekonomskih sloboda u odnosu na druge, bliže i dalje, investicione destinacije.

Monetarna politika u će biti fokusirana na očuvanje monetarne stabilnosti i likvidnosti bankarskog sistema.

Optimizacija državne potrošnje će biti postignuta kroz smanjenje državne potrošnje i restrukturiranje, u smislu većeg udjela kapitalnih investicija, posebno u infrastrukturu. Optimizacija poreskog opterećenja će se realizovati kroz planirano smanjenje stopa poreza, pojednostavljenje procedure plaćanja poreza, čime će se značajno unaprijediti i uslovi za poslovanje u Crnoj Gori.

Snižavanje administrativnih barijera i pojednostavljenje vođenja biznisa bi trebalo da doprinese kreiranju okruženja stimulativnog za investicije, što će doprinijeti snažnom rastu domaćih i stranih investicija. Ovo će takođe doprinijeti i smanjenju sive ekonomije.

Jačanje finansijskog sistema uz jačanje uloge regulatora će doprinijeti stabilnom, zdravom i likvidnom bankarskom sektoru i tržištu kapitala, kao značajnim izvorima finansiranja poslovnih aktivnosti. Unapređenje transparentnosti finansijskog sektora će doprinijeti i povećanom interesovanju potencijalnih investitora i samim tim doprinijeti ekonomskom razvoju zemlje.

Stabilno i stimulatивно makroekonomsko okruženje, sa relativno niskim nivoom javne potrošnje i niskim porezima, stabilna valuta i jednostavne administrativne procedure, će doprinijeti rastu postojećih i osnivanju novih biznisa i u domaćem i u stranom vlasništvu. U isto vrijeme pozitivni efekti povoljnog poslovnog okruženja na razvoj biznisa će doprinijeti održavanju postojeće zaposlenosti i njenom daljem rastu.

2. Mikroekonomske politike

U srednjem roku, kao dio dugoročnog cilja povećanja kvaliteta života svakog građanina, postoje dva osnovna cilja koja trebaju biti ostvarena do 2011. godine:

- ublažavanje negativnih posledica globalne finansijske krize uz recesiju u 2009. godini i laganom povećanju stope rasta BDP-a kroz poboljšanja u poslovnom okruženju, i korišćenju postojećih prirodnih potencijala i ljudskih resursa, kao i povećanje produktivnosti faktora proizvodnje;
- održavanje postojećeg nivoa zaposlenosti kao i rast zaposlenosti u periodu nakon 2009. godine, investicije u ljudski kapital, unapređenje sistema obrazovanje, smanjenje poreskog i regulatornog opterećenja i podsticanje transfera iz sive u regularnu ekonomiju.

Razvoj i implementacija mikorekonomske politike će biti ostaren uzimajući u obzir postojeću ekonomsku situaciju, potencijal radne snage kao i raspoložive prirodne resurse.

2.1. Sektorske razvojne politike

U srednjem roku sektori sa najvećim potencijalom i najvažniji sektori za povećanje stope ekonomskog i rasta zaposlenosti su:

- turizam,
- poljoprivreda i
- trgovina.

Sektor turizma u 2007. godini je zabilježio stopu rasta od 18.8%, dok je udio prihoda od turizma dostigao 16.5% BDP-a. Srednjoročni ciljevi predviđaju povećanje prihoda turizma na 20% BDP-a, povećanje broja zaposlenosti na 31.000 (trenutno blizu 11.000 je zaposleno u ovoj djelatnosti) i održavanje godišnje stope rasta od 10%. U 2008. godini sektor turizma je ostvario rast od 6.5%. Strateški cilj razvoja turizma odnosi se na obezbjeđenje održive, visoko-kvalitetne i diversifikovane turističke ponude. Razvojni strateški dokumenat za turizam -Master plan, donešen 2001. godine, i revidiran 2008. godine analizira postojeću situaciju u sektoru turizma i daje pregled budućih aktivnosti, koje su, između ostalog, usmjerene i na razvoj svih komponenti turističkog proizvoda uz poboljšanje regulatornog okvira (nacionalni parkovi, upravljanje morskom obalom, nautički i drugi vidovi turizma), razvoj ljudskih resursa (Strategija razvoja ljudskih resursa u sektoru turizma, usvojena maja 2007. godine) i poboljšanje infrastrukture (putevi i snabdijevanje vodom).

Udio poljoprivrede u BDP-u ukazuje na njegovu važnost za ekonomiju. Udio poljoprivrednog zemljišta u Crnoj Gori je 38% od ukupne teritorije, međutim stepen korišćenja je relativno nizak.

Dalji razvoj ovog sektora bi trebao biti u skladu sa principima održivog razvoja. U srednjem roku aktivnosti bi trebale biti usmjerene na povećanje stepena korišćenja zemljišta kao i na povećanje vrijednosti i diversifikovanosti poljoprivrednog proizvoda. Da bi se povećale aktivnosti u ovom sektoru, kao i zaposlenost, politike implementirane u ovoj oblasti bi trebale reflektovati principe Zajedničke poljoprivredne politike, dok bi regulativa bila prilagođena potrebama pristupanja EU i STO. Povećanje aktivnosti u oblasti poljoprivrede bi trebalo doprinijeti razvoju ruralnih oblasti kao i razvoju nerazvijenijih regiona, kao i rastu zaposlenosti u ovim regionima.

Sektor trgovine čini blizu 20% registrovane zaposlenosti dok je njegov udio u BDP-u 12% u 2007. godini. Zaposlenost u sektoru trgovine je zabilježila godišnju stopu rasta od 3.5% u 2008. godini.

U srednjem roku dalji razvoj ovog sektora će biti podržan kroz promjenu regulatornog sistema (izmjena Zakona o konkurenciji) i definisanjem antimonopolske politike. U režimu spoljne trgovine, ekonomija se treba pripremati za pristupanje Svjetskoj trgovinskoj organizaciji (usvajanje potrebnih zakona i uspostavljanje institucija), što će takođe olakšati pristup domaćih preduzeća međunarodnim tržištima.

U srednjem roku, ove djelatnosti imaju značajan potencijal za rast zaposlenosti, posebno imajući u vidu zabilježene trendove. Implementacija navedenih mjera će pospješiti konkurenciju, koja će rezultirati u inovacijama i boljim proizvodima/uslugama, bolje plaćenim poslovima, novim tržištima, povećanom štednjom i investicijama.

2.2. Razvoj MSP sektora

Procjene udjela zaposlenosti u sektoru malih i srednjih preduzeća (MSP) su oko 60% ukupne registrovane zaposlenosti, dok se ocijenjeni udio MSP sektora u BDP-u kreće od 45% do 58% BDP-a. Bez obzira na stvaran udio u zaposlenosti, MSP sektor je efikasan način borbe protiv siromaštva i nejednakosti u društvu, kao i protiv nezaposlenosti⁴. Sektor malog i srednjeg biznisa u proteklom periodu se smatra glavnim generatorom zapošljavanja i nastaviće da kreira poslove u budućnosti.

U postojećim uslovima, osnovne aktivnosti u oblasti MSP sektora će biti usmjerene na ublažavanje posledica ekonomske krize, kao i olakšan pristup kreditiranju.

U dužem roku nastavljaju se aktivnosti na održavanju i ubrzavanju rasta MSP sektora kroz:

- unapređenje regulatornog okvira;
- jačanje institucija za podršku MSP sektora;
- olakšavanje pristupa finansiranju;

⁴ Ekspoze mandataru za sastav Vlade Crne Gore Mila Đukanovića na sjednici skupštine, 09.06.2009. godine, www.vlada.cg.yu

- stimulisanje konkurentnosti MSP sektora, posebno izvoznika;
- promovisanje preduzetništva, kroz sajmove, takmičenja, javna priznanja i
- edukacija preduzetnika.

Unapređenje regulatornog okvira podrazumijeva eliminisanje biznis barijera o donošenju zakona, kao i unapređenje funkcije inspeksijske kontrole.

Jačanje institucija za podršku MSP sektora uključuje nastavak sledećih aktivnosti:

- podrška i uspostavljanje lokalnih biznis centara uz podršku privatnog sektora;
- uspostavljanje one-stop-shops, koje će olakšati započinjanje biznisa;
- osnivanje biznis inkubatora, tehnoloških parkova;
- razvoj klastera i mreža;
- stimulisanje kooperativa;
- promovisanje udruživanje biznisa u poslovne asocijacije i
- Evropski informativni i inovativni centar.

Olakšavanje pristupa finansiranju podrazumijeva dizajniranje kreditne linije za MSP sektor, posebno u ruralnim oblastima, razvoj venture fondova, lizinga, saradnje sa međunarodnim biznisima, i olakšan pristup predpristupnim fondovima EU.

Promotivne aktivnosti bi trebale da budu fokusirane na dalju promociju započinjanja biznisa, bolji marketing postojećih biznisa, kreiranje nacionalnog identiteta proizvoda, promovisanje žena u biznisu i posebna promocija odabranih djelatnosti.

Sve ove aktivnosti bi trebale doprinijeti rastu i razvoju MSP sektora i posebno zaposlenosti u ovom sektoru.

2.3. Fiskalna politika

Fiskalna politika u Crnoj Gori je značajno unaprijeđena u smislu smanjivanja fiskalnog opterećenja biznisa. Porez na dobit je smanjen na 9% u 2008. godini, stopa PDV-a iznosi 17% i smanjena je na 7% za usluge u turizmu i za IT sektor. Progresivno oporezivanje dohotka fizičkih lica je zamijenjeno proporcionalnim, uz stopu od 12%, koja će biti smanjena na 9%.

Imajući na umu značaj fiskalne politike za zaposlenost i ekonomski rast uopšte, fiskalne reforme trebaju ići u pravcu stvaranja najkonkurentnijeg fiskalnog sistema u Evropi. Međutim, imajući u vidu trenutnu situaciju i rizike jačih efekata globalne finansijske krize srednjoročni ciljevi fiskalne politike su u određenoj mjeri modifikovani.

Fiskalne i strukturne reforme sistema javne potrošnje u periodu 2010-2012. godine usmjerene su na dalje poboljšanje stimulativnog ekonomskog ambijenta bez ugrožavanja fiskalne održivosti sistema javnih finansija. Na taj način, konkurentnost ekonomije će biti unaprijeđena što u krajnjem treba da rezultira ponovnim privlačenjem značajnog obima stranih direktnih investicija, što će opet rezultirati rastom zaposlenosti.

2.4. IT sektor i istraživanje i razvoj

Izgradnja informacionog društva, tj. društva zasnovanog na znanju će doprinijeti bržem ekonomskom razvoju, ubrzanju procesa reformi, izgradnji jeftinije, efikasnije i transparentnije državne uprave, olakšanu komunikaciju građana i privrednih subjekata sa državnim organima i eliminisanje biznis barijera, jednake šanse za obrazovanje i veću sigurnost građana. Osnovne aktivnosti/ciljevi koji će

doprinijeti unapređenju IT sektora u Crnoj Gori a samim tim i ekonomskom razvoju i poslovanju preduzeća su:

- unaprijediti pristup informacionim tehnologijama, posebno komunikacionim tehnologijama pojedinaca i biznisa,
- podržati investicije u inovativne informacione tehnologije,
- primjena koncepta e-vlade i
- promocija IT i ekonomije zasnovane na znanju.

Razvijeni IT sektor kao i R&D funkcije crnogorskih preduzeća će doprinijeti konkurentnosti domaćih preduzeća na lokalnim i međunarodnim tržištima, kao i konkurentnosti vlade u smislu jednostavnosti poslovnog okruženja. Investicije u IT tehnologije će, takođe, povećati nivo znanja u ekonomiji i kreirati nove poslove u ovom sektoru.

2.5.Socijalna politika

Potrošnja na socijalnu politiku u Crnoj Gori u 2008. godini je iznosila 16.5% BDP-a, prema preliminarnim podacima, od čega su 10.3% BDP-a bili troškovi penzionog sistema, 4.4% troškovi zdravstva i 2,8% troškovi aktivnih i pasivnih politika na tržištu rada i rashodi na socijalnu pomoć.

Glavni izazovi u oblasti socijalne zaštite su:

- Usmjerenje i adekvatnost transfera socijalne zaštite ;
- Transparentnost i monitoring sistema socijalne zaštite;
- Unapređenje administrativnih kapaciteta institucija uključenih u obezbjeđivanje socijalne zaštite;
- Diversifikacija mjera politike;
- Prevencija siromaštva i isključenosti kroz povećanje uključenosti u obrazovni sistem i duže zadržavanje u obrazovnom sistemu (postizanje višeg nivoa obrazovanja);
- Stvaranje institucionalnog okvira koji će ohrabriti ljude da rade duže i produktivnije;
- Modernizacija sistema socijalne zaštite ;
- Obezbeđivanje finansijske održivosti sistema socijalne zaštite posebno penzionog i sistema zdravstvenog osiguranja .

Da bi se kreirao sistem socijalne zaštite, koji bi na jednoj strani obezbijedio dovoljan stepen sigurnosti građanima, a na drugoj ne bi predstavljao barijeru za ekonomski razvoj i kreiranje poslova, potrebno je sprovesti reforme sistema.

Najvažnija reforma u ovoj oblasti je reforma penzionog sistema. Dugoročni cilj reforme penzionog sistema je zamjena postojećeg sistema generacijske solidarnosti sistemom individualizovane kapitalizovane štednje. Smanjenje stope socijalnih doprinosa bi trebalo da doprinese cjenovnoj konkurentnosti crnogorske radne snage, omogući kreiranje novih poslova i smanji sivu ekonomiju na tržištu rada. Doprinos za penzijsko-invalidsko osiguranje će biti smanjen u dužem vremenskom periodu.

Unapređenje drugih aspekata socijalne politike, će zahtijevati odgovarajuće mjere. Situacija u zdravstvenom sektoru će biti unaprijeđena nastavkom reforme zdravstva i uvođenjem dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja. Sednoročni cilje reforme zdravstva je smanjivanje stope doprinosa za zdravstvo sa 13,5% na 9% bruto plate. Dio socijalne politike koji se odnosi na socijalnu pomoć bi trebao biti reformisan u smislu unaprijeđenog targetiranja, implementacije politika aktivacije i smanjenja socijalne isključenosti.

Sve ove mjere bi trebale da unaprijede socijalnu sigurnost građana, povećaju stopu participacije radne snage, smanje trošak rada i doprinesu nižoj nezaposlenosti u Crnoj Gori.

2.6.Smanjenje sive ekonomije

U Crnoj Gori ne postoji procjena sive ekonomije, sa izuzetkom procjene sive ekonomije na tržištu rada, koja može biti ocijenjena na osnovu razlike u zaposlenosti po Anketi o radnoj snazi i zvanične registrovane zaposlenosti. Prema MONSTAT-ovoj Anketi o radnoj snazi za 4. kvartal 2008. godine i prosječnoj zaposlenosti u četvrtom kvartalu, koje takođe objavljuje MONSTAT-u, siva ekonomije na tržištu rada je oko 20% ukupne zaposlenosti. Postoje dva osnovna pojavna oblika sive ekonomije na tržištu rada: neregistrovana zaposlenost (zaposleni nijesu uopšte registrovani) i djelimično registrovana zaposlenost (plate zaposlenih su registrovane na nivou zakonskog minimuma dok zaposleni dobijaju više plate).

U cilju smanjivanja sive ekonomije, Vlada će se fokusirati na smanjenje troškova vođenja biznisa kroz smanjenje u administrativnim i poreskim opterećenjima. Na drugoj strani, kontrolna funkcija Vlade i implemtacija zakona će biti značajno ojačani.

3. Realizacija Nacionalnog plana zapošljavanja za period 2008-novembar 2009. godine

Monitoring ostvarenih aktivnosti Nacionalnog akcionog plana zapošljavnja u periodu 2008 – novembar 2009. godine, pokazao je da je većina planiranih aktivnosti uspješno realizovana, odnosno da je stepen realizacije aktivnosti kod prvog prioriteta 84 %, kod drugog 70,5 %, dok je kod trećeg prioriteta stepen realizacije aktivnosti 71 %.Dakle, za posmatrani period stepen realizacije za sva tri prioriteta je 78,9 %.

Ciljevi i stanje na tržištu rada

Pokazatelji NSZ-a – konkretni ciljevi koji treba da se ostvare u periodu 2007-2011. godine	Stanje 2009 (novembar 2009)
Opšta stopa zaposlenosti od najmanje 60%	41,0 % ARS drugi kvartal
Stopa zaposlenosti žena od najmanje 50%	34,1 % ARS dugi kvrtal
Stopa zaposlenosti starijih radnika od najmanje 32 %	42,7 % ARS drugi kvartal
Stopa registrovane nezaposlenosti ispod 10 %	10,70 % Podatak ZZZCG
Pružanje mogućnosti svakom nezaposlenom licu za novi početak prije isteka perioda od šest mjeseci nezaposlenosti (za mlade) i u roku od 12 mjeseci nezaposlenosti (za odrasle), i to u obliku osposobljavanja, prekvalifikacija, radne prakse, posla ili drugih mjera za zapošljavanje odraslih, u kombinaciji sa kontinuiranom pomoći u traženju posla	21% (programi obrazovanja i osposobljavanja, javni radovi, zapošljavanje pripravnika)
Uključivanje najmanje 50% dugoročno nezaposlenih lica u aktivne mjere u obliku osposobljavanja, prekvalifikacija, radne prakse, posla ili drugih mjera za zapošljavanje, u kombinaciji sa kontinuiranom pomoći u traženju posla	30%
Povećanje procenta 22-godišnjaka sa završenom četvorogodišnjom srednjom školom	Broj lica od 15-24.godine sa završenom stručnim i srednjim obrazovanjem povećao se 2,4 % u odnosu na prethodnu godinu (podaci ARS –drugi kvartal)
Brigu o djeci od 1-3 godine učiniti dostupnijom, a od 3-5 godina učiniti dostupnom za najmanje 30% djece predškolskog uzrasta	Školske 2008/2009 godine predeškolskim vaspitanjem i obrazovanjem obuhvaćeno je oko 25% djece. U Podgorici obuhvat djece predškolskim obrazovanjem je 29%, u Tivtu, Kotoru, Budvi i Cetinju preko 40%. U opštinama Šavnik, Andrijevića, Rožaje, Bar, Berane i Bijelo Polje procenat obuhvata djece predškolskim vaspitanjem i obrazovanjem ne prelazi 15%.

II AKCIONI PLAN

Prioritet 1. Povećanje zaposlenosti i smanjenje nezaposlenosti

Ciljevi u okviru ovog prioriteta:

- 1.1. Podsticanje poslodavaca na otvaranje većeg broja radnih mjesta
Adekvatna ravnoteža između fleksibilnosti, produktivnosti i sigurnosti
- 1.2. Smanjenje dugoročne nezaposlenosti
- 1.3. Niža stopa nezaposlenosti mladih
- 1.4. Podsticanje preduzetništva
- 1.5. Produžavanje radnog vijeka
- 1.6. Jačanje institucija tržišta rada i podsticanje partnerstava za zapošljavanje

Cilj.1.1 Podsticanje poslodavaca na otvaranje većeg broja radnih mjesta. Adekvatna ravnoteža između fleksibilnosti, produktivnosti i sigurnosti.

Mjera 1. Praćenje primjene Zakona o radu, kroz veću preventivnu ulogu Inspekcije rada i Inspekcije zaštite na radu.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Praćenje primjene Zakona o radu u pogledu ostvarivanja prava zaposlenih		MRSS
2	Izrada pravilnika o primjeni Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova		MRSS
3	Izrada Pravilnika o radnoj knjižici		MRSS
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Praćenje primjene Zakona o radu i drugih akata u pogledu ostvarivanja prava zaposlenih		MRSS

Mjera 2. Veća podrška ostvarivanju prava zaposlenih i unapređivanju uslova za zdravlje i bezbjednost na radu

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Usvajanje Izmjena i dopuna zakona o zaštiti na radu		MRSS
2	Izrada podzakonskih akata za primjenu Zakona o zaštiti na radu		MRSS
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Formiranje odsjeka za zaštitu na radu	IPA	MRSS
2	Donošenje Zakon o inspekciji zaštite na radu		MRSS
3	Izrada informacionog sistema zaštite na radu i njegovo umrežavanje sa graničnim područjima ostalih ministarstava	IPA	MRSS

Mjera 3. Smanjenje motivisanosti za zapošljavanje radnika van okvira formalne ekonomije i dalje smanjenje fiskalnih opterećenja na zarade zaposlenih

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Istraživanje mogućnosti smanjenja svih vrsta fiskalnih opterećenja za pravna lica (poslodavce) poreza, naknada, taksu i drugih obaveza koje se plaćaju državnoj i lokalnoj administraciji		MF
2	Analiza neprijavljenog rada u CG		MRSS
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Dalje istraživanje mogućnosti smanjenja svih vrsta fiskalnih opterećenja za pravna lica (poslodavce) poreza, naknada, taksu i drugih obaveza koje se plaćaju državnoj i lokalnoj administraciji		MF, MER, MRSS

Mjera 4. Unapređivanje socijalnog dijaloga kroz kolektivno pregovaranje i pregovaranje o zaradama

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Informisanje javnosti o aktivnostima Socijalnog savjeta		MRSS, socijalni partneri
2	Saradnja sa nezavisnim istraživačkim institucijama koje se bave naučnom analizom i istraživanjima tržišta radne snage i socijalne politike		MRSS, socijalni partneri
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Informisanje javnosti o aktivnostima Socijalnog savjeta		MRSS, socijalni partneri

Mjera 5. Adekvatna ponuda radne snage – pomoć licima koja traže zaposlenje kroz učešće u aktivnim programima zapošljavanja.

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Realizacija programa obuke za poznatog poslodavca (700 polaznika)	600.000	ZZZCG
2	Realizacija programa obuke za tržište rada (2500 polaznika)	1.000.000	ZZZCG
3	Realizacija programa za stimulisanje zapošljavanja na sezonskim poslovima (6.000 lica)	150.000	ZZZCG
4	Obezbeđivanje socijalne sigurnosti za nezaposlena lica. (novčana naknada za nezaposlena lica)	15.179.880	ZZZCG
5	Izvršiti analizu primjene Zakona o zapošljavanju i radu stranaca		ZZZCG
6	Omogućavanje poslodavcima da ona radna mjesta za koja nema ponude, popune stranim radnicima (kvote)		MRSS, ZZZCG
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Realizacija programa obuke za poznatog poslodavca (700)	618.556	ZZZCG

	polaznika)		
2	Realizacija programa obuke za tržište rada (2.500 polaznika)	1.035.000	ZZZCG
3	Realizacija programa za stimulisanje zapošljavanja na sezonskim poslovima (6.000 lica)	154.500	ZZZCG
4	Obezbjedivanje socijalne sigurnosti za nezaposlena lica. (novčana naknada za nezaposlena lica)	15.635.270	ZZZCG
5	Omogućavanje poslodavcima da ona radna mjesta za koja nema ponude, popune stranim radnicima (kvote)		MRSS, ZZZCG

Cilj 1.2 Smanjenje dugoročne nezaposlenosti

Mjera 1. Bolje usmjerene aktivne i preventivne mjere, koje su u funkciji efikasnijeg i bržeg zapošljavanja, koje ga stimulišu ili koje omogućavaju veće šanse u tom pogledu

Mjera 2. Rano identifikovanje potreba nezaposlenih uz individualni pristup za svako lice, kao i aktivniji pristup u podsticanju neaktivnih lica za ulazak na tržište rada

Mjera 3. Stručnim usmjeravanjem motivisati nezaposlena lica koja duže čekaju na zaposlenje za njihovo veće uključivanje u programe osposobljavanja

Mjera 4. Razvijanje partnerstava sa lokalnom upravom za realizaciju projekata javnih radova i sufinansiranje tih radova

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnost
1	Realizacija programa javnih radova (1500 korisnika)	2.000.000	ZZZCG, lok. uprave
2	Nakon završetka Programa javnih radova, stimulisati stalno zaposlenje lica čije se obavljanje posla pokazalo kao stalna potreba	50.000	ZZZCG
3	Stručnim tretmanom nezaposlenih sa zanimanjima kod kojih je na tržištu rada, ponuda znatno veća od tražnje, zbog čega duže čekaju na zaposlenje, uključiti u programe dokvalifikacije i prekvalifikacije za zanimanja koje se u većoj mjeri traže na tržištu rada		ZZZCG
4	Održavanje informaciono-motivacionih seminara/radionica za dugoročno nezaposlena lica (1.000 polaznika)	500.000	ZZZCG
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnost
1	Realizacija programa javnih radova (1.500 korisnika)	2.060.000	ZZZCG, lok. uprave
2	Nakon završetka Programa javnih radova, stimulisati stalno zaposlenje lica čije se obavljanje posla pokazalo kao stalna potreba	51.500	ZZZCG
3	Stručnim tretmanom nezaposlenih sa zanimanjima kod kojih je na tržištu rada, ponuda znatno veća od tražnje, zbog čega duže čekaju na zaposlenje, uključiti u programe dokvalifikacije i prekvalifikacije za zanimanja koje se u većoj mjeri traže na tržištu rada		ZZZCG
4	Održavanje informaciono-motivacionih seminara/radionica za dugoročno nezaposlena lica (1.000 polaznika)	516.000	ZZZCG

Mjera 5. Uvođenje novih instrumenata usmjerenih na pružanje prilike nezaposlenima da steknu radno iskustvo i praktično osposobljavanje u preduzećima

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Implementacija Nacionalne strategije razvoja volonterizma u Crnoj Gori		MRSS
2	Donošenje Zakona o volonterskom radu		MRSS
3	Promocija volonterizma u Crnoj Gori i organizovanje „Međunarodnog dana volontera“	10.000	MRSS, NVO
4	Testiranje (probno sprovođenje) novog instrumenta koji kombinuje radno iskustvo (privremeno zaposlenje) i osposobljavanje na radnom mjestu	50.000	ZZZCG
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Promocija volonterizma u Crnoj Gori i organizovanje „Međunarodnog dana volontera“	10.000	MRSS, NVO

Cilj 1.3 Niža stopa nezaposlenosti mladih

Mjera 1. Obezbjediti da se u ranoj fazi svim tražiocima zaposlenja pruže usluge kao što su savjetovanje i usmjeravanje, pomoć pri traženju zaposlenja i izradi individualnih planova zapošljavanja

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Obavljanje informativnih razgovora kao oblika stručnog tretmana nezaposlenih		ZZZCG
2	Izrada individualnih planova zapošljavanja		ZZZCG
3	Održavanje informaciono-motivacionih radionica u cilju informisanja nezaposlenih o značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja i njihovog motivisanja na aktivno traženje zaposlenja	200.000	ZZZCG
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Obavljanje informativnih razgovora kao oblika stručnog tretmana nezaposlenih		ZZZCG
2	Izrada individualnih planova zapošljavanja		ZZZCG
3	Održavanje informaciono-motivacionih radionica u cilju informisanja nezaposlenih o značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja i njihovog motivisanja na aktivno traženje zaposlenja	206.000	ZZZCG

Mjera 2. Dalje razvijati nacionalni sistem profesionalne orijentacije. Ovaj sistem trebalo bi da, osim uključivanja svih relevantnih institucija u realizaciju aktivnosti, ostvari plansko i sistematsko djelovanje na podizanju kvaliteta usluga. Razvoj centara za profesionalno informisanje i savjetovanje u svim opštinama.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Rad na izradi Strategije za razvoj profesionalne orijentacije</i>	<i>IPA</i>	<i>MRSS, ZZZCG, MPN</i>
2	Osnivanje novih centara za profesionalno informisanje i savjetovanje (Berane, Pljevlja)	150.000	ZZZCG
3	Pružanje podrške centrima za profesionalno informisanje i savjetovanje	100.000	ZZZCG
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Osnivanje novih centara za profesionalno informisanje i savjetovanje (Nikšić i B.Polje)	154.500	ZZZCG
2	Pružanje podrške centrima za profesionalno informisanje i savjetovanje	103.000	ZZZCG

Mjera 3. Intenzivirati saradnju sa poslodavcima u oblasti posredovanja i usluga profesionalnog odabira

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Pružanje usluga namijenjenih poslodavcima prilikom odabira potrebnih kadrova (ukoliko su poslodavci zainteresovani za prijem u radni odnos mladih ljudi kojima je potrebna neka vrsta obuhe)		ZZZCG
2	<i>Saradnja sa udruženjima poslodavaca (dogovor oko dostavljanja kadrovskih planova za narednu godinu , kako bi udruženja u saradnji sa ZZZCG planirali obuke mladih)</i>	<i>10.000</i>	<i>ZZZCG, Udrženje poslodavaca</i>
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Pružanje usluga namijenjenih poslodavcima prilikom odabira potrebnih kadrova (ukoliko su poslodavci zainteresovani za prijem u radni odnos mladih ljudi kojima je potrebna neka vrsta obuhe)		ZZZCG
2	Saradnja sa udruženjima poslodavaca (dogovor oko dostavljanja kadrovskih planova za narednu godinu , kako bi udruženja u saradnji sa ZZZCG planirali obuke mladih)	10.300	ZZZCG, Udrženje poslodavaca

Mjera 4. Širiti postojeće i uvesti nove aktivne instrumente u cilju pružanja prilike nezaposlenima da steknu radno iskustvo i praktičnu obuku u preduzećima – pripravnički staž, radna praksa, volonterski rad, subvencionisano zaposlenje, itd.

	Aktivnosti za 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Realizacija Programa zapošljavanja pripravnika	2.050.302	ZZZCG
2	Realizacija programa sezonskog zapošljavanja đaka studenata	15.000	ZZZCG
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti

1	Realizacija Programa zapošljavanja pripravnika	2.575.000	ZZZCG
2	Realizacija programa sezonskog zapošljavanja đaka studenata	15.450	ZZZCG
3	Uvođenje novog instrumenta-privremenog zaposlenja u kombinaciji sa osposobljavanjem na radnom mjestu	51.500	ZZZCG

Mjera 5. Analiza potreba na tržištu rada, kao i projekcije kretanja tražnje za određenim zanimanjima

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Godišnja analiza potreba na tržištu rada, kao i projekcije kretanja tražnje za određenim zanimanjima	10.000	MRSS,ZZZCG MPN,CSO
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Godišnja analiza potreba na tržištu rada, kao i projekcije kretanja tražnje za određenim zanimanjima	10.000	MRSS, ZZZCG , MPN, CSO

Cilj 1.4 Podsticanje preduzetništva

Mjera 1. Obrazovanje na svim nivoima i u svim vidovima (formalno, neformalno i informalno) za usvajanje preduzetničkih znanja, vještina, vrijednosti i kulture, podsticanje inovativnosti, sticanje savremenih znanja, neprestano obrazovanje i profesionalno usavršavanje

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Analiza ključnih dokumenata iz oblasti obrazovanja (zakoni, strategije, kurikulumi, standardi zanimanja)	3.000	MPN, CSO i MSP
2	Nastavak uključivanja sadržaja preduzetničkog, učenja u sve programe formalnog i neformalnog obrazovanja i učenja na svim nivoima – nakon razmatranja na nadležnom savjetu.	30.000	CSO, MPN, i MSP, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva
3	Osposobljavanje nastavnika za vođenje nastave iz oblasti pismenosti u ekonomiji i biznisu (najmanje 30 kurseva za po 20 nastavnika u grupi)	10.000	CSO,MPN, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva
4	Izmjene i dopune postojećeg programa preduzetničkog učenja		CSO
5	Implementacija akcionog plana preduzetničkog učenja		MPN, CSO, MSP
6	Izrada priručnika i propagandnog materijala za promovisanje preduzetništva		MPN, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva ,CSO
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Osposobljavanje nastavnika za vođenje nastave iz oblasti pismenosti u ekonomiji i biznisu (najmanje 30 kurseva za po 20 nastavnika u grupi)	10.000	CSO MPN, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva
2	Dalje razvijanje mini-preduzeća. Osnivanje mini-preduzeća u najmanje 30% srednjih stručnih škola,	20.000	CSO MPN, MSP

	najmanje 5 novih škola		
--	------------------------	--	--

Mjera 2. Uklanjanje zakonskih i administrativnih barijera za razvoj preduzetništva i usvajanje mjera za stvaranje stimulativnog i povoljnog ambijenta za rast postojećih, formiranje novih MSP i jačanje njihove konkurentnosti na domaćem i inostranom tržištu.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zanatstvu		ME
2	Stimulisanje konkurentnosti i izvoza MSP kroz: savjetodavne usluge, straživanje i pomoć preduzećima pri izradi i implementaciji izvoznog razvojnog programa, brendiranje proizvoda, istraživanje tržišta, pružanje informacija o izvozu, organizacija učešća na međunarodnim sajmovima, spoljnotrgovinske misije	sredstva GTZ, SB i EAR	MSP
3	-Edukacija izvoznika kroz izradu različitih programna edukacije čiji će cilj biti poboljšanje razumijevanja izvoznih procedura i prakse; -obuka izvoznika, usvajanje novog znanja o izvozu, animiranje izvoznika na učenje stranih jezika -promotivne aktivnosti koje podrazumijevaju štampanje publikacije "Vodič za izvoznike", izbor najboljeg izvoznika godine, dizajniranje Web sajta i ostale standardne promotivne aktivnosti	sredstva GTZ, SB i EAR	MSP
4	Formiranje biznis inkubatora (Berane) kao institucije koja obezbjeđuje prostor, opremu i kadar	sredstva GTZ; IPA; SPARK	MSP
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Formiranje 2 klastera u sektorima koji predstavljaju konkurentsku prednost Crne Gore	Sredstva GTZ	MSP
2	Uvođenje novih instrumenata finansijske podrške malim i srednjim preduzećima	3.000.000	MSP

Mjera 3. Pružanje integrisane pomoći za započinjanje djelatnosti koja obuhvata:

- Organizovano pružanje institucionalne podrške i visokog kvaliteta nefinansijskih usluga;
- Dalji nastavak finansijske podrške za preduzeća u osnivanju i profitabilno poslovanje postojećih malih i srednjih preduzeća.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Unapređivanje pristupa dobijanju sredstava za započinjanje obavljanja djelatnosti	2.500.000	ZZZCG
2	Implementacija projekta „Virtuelna preduzeća“ kao doprinos razvoju institucionalne podrške razvoju	50.000	ZZZCG

	malog i srednjeg biznisa u Crnoj Gori		
3	Osposobljavanje koje se odnosi na vještine poslovanja (organizacija seminara, radionica, obuke) u cilju osnivanja malih i srednjih preduzeća	50.000	ZZZCG
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Unapređivanje pristupa dobijanju sredstava za započinjanje obavljanja djelatnosti-programima kreditiranja u cilju podrške preduzetništvu	2.575.000	ZZZCG
2	Osposobljavanje koje se odnosi na vještine poslovanja (organizacija seminara, radionica, obuke) u cilju osnivanja malih i srednjih preduzeća	51.500	ZZZCG

Mjera 4. Poboljšanje ambijenta u cilju stvaranja divezifikovane turističke ponude, podizanja nivoa kvaliteta smještajnih kapaciteta i na taj način otvaranja novih radnih mjesta.

	Aktivnosti za 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Kampanja za podsticaj unapređenju ponude u sektoru turizma	5.000	MT
2	Obuka i pružanje usluga u oblasti poslovanja i primjene savremenih tehnologija rada	5.000	MT
3	Proširenje poslovnih usluga uz unapređenje kvaliteta	5.000	MT
4	Promotivne aktivnosti	5.000	MT
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Kampanja za podsticaj unapređenju ponude u sektoru turizma	5.000	MT
2	Obuka i pružanje usluga u oblasti poslovanja i primjene savremenih tehnologija rada	5.000	MT
3	Proširenje poslovnih usluga uz unapređenje kvaliteta	5.000	MT
4	Promotivne aktivnosti	5.000	MT

Cilj 1.5 Produžavanje radnog vijeka

Mjera 1. Implementacija trećeg stuba penzionog sistema

	Aktivnosti za 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada "Vodiča kroz dobrovoljno penzijsko osiguranje"		MRSS
2	Priprema predloga i ažuriranje aktuarskog modela o uvođenju II stupa penzionog sistema		MRSS, Fond PIO
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Analiziranje i sagledavanje uporedno-pravnih iskustva zemalja koje su uvele penzionie sisteme kao u Crnoj Gori		MRSS, Fond PIO

Mjera 2. U penzijski sistem treba uključiti ljude koji imaju atipične oblike zaposlenja, odnosno one koji ne rade dovoljno dugo.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Organizovanje i realizovanje savjetodavnih, obrazovnih (kroz kraće programe obrazovanja) i drugih aktivnosti namjenjenih licima koja teže prihvataju skori odlazak u penziju (pogotovo fizički vitalnih lica) i njihovo pripremanje za život nakon penzionisanja	10.000	CSO , MRSS
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Organizovanje i realizovanje savjetodavnih, obrazovnih (kroz kraće programe obrazovanja) i drugih aktivnosti namjenjenih licima koja teže prihvataju skori odlazak u penziju (pogotovo fizički vitalnih lica) i njihovo pripremanje za život nakon penzionisanja	10.000	CSO, MRSS

Cilj 1.6 Jačanje institucija tržišta rada i podsticanje partnerstava za zapošljavanje

Mjera 1. Dalje jačanje koordinatorske uloge Ministarstva rada i socijalnog staranja u oblasti planiranja, stvaranja i nadgledanja politke zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Aktivnosti na monitoringu i ocjeni efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja</i>		<i>MRSS, ZZZCG</i>
2	Povećanje broja službenika zaposlenih u jedinici za politiku MZRSS-a – za bavljenje zadacima koordinacije i monitoringa, kao i pripremanja za integraciju u EU. U najmanjoj mjeri, otvoriće se dodatna radna mjesta vezana za istraživanje i analizu tržišta rada (najmanje dvije nove pozicije). Jedinica razvija snažne istraživačke i analitičke kapacitete		MRSS
3	Dalje razvijanje vještina iz oblasti upravljanja ciklusom politike (uključujući evaluaciju/ocjenjivanje), kao i poznavanje inovativnih instrumenata za unaprijeđivanje zapošljavanja	IPA 2008	MRSS
4	Formiranje jedinice za obrazovanje odraslih na način da ima aktivniju ulogu u sprovođenju programa razvoja ljudskih resursa i radne snage	IPA 2008	MRSS
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Aktivnosti na monitoringu i ocjeni efikasnosti mjera aktivne politike zapošljavanja		MRSS, ZZZCG
2	Dalje razvijanje vještina iz oblasti upravljanja ciklusom politike (uključujući evaluaciju/ocjenjivanje), kao i poznavanje inovativnih instrumenata za unaprijeđivanje	IPA 2008	MRSS

zapošljavanja		
---------------	--	--

Mjera 2. Osavremenjavanje i jačanje institucija tržišta rada, naročito službi za zapošljavanje, u cilju obezbjeđenja veće transparentnosti i mogućnosti za zapošljavanje i osposobljavanje.

Mjera 3. Bolje predviđanje potreba za određenim vještinama na tržištu rada. Poboľšano prikupljanje podataka/informacija o tržištu rada – istraživanja i prikupljanje podataka o tržištu rada.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Izrada baze podataka o podacima tržišta rada i zapošljavanja, koja će biti umrežena sa bazama podataka Zavoda za statistiku CG, Zavoda za zapošljavanje CG, Ministarstva prosvjete i nauke i drugih relevantnih institucija</i>	IPA 2008	MRSS, MONSTAT, ZZZCG, MPN, CSO
2	<i>Izrada web site o zapošljavanju i razvoju ljudskih resursa u CG, koje će ažurirati MRSS</i>	IPA 2008	MRSS, MONSTAT, ZZZCG, MPN, CSO
3	Potpisivanje Memoranduma o saradnji sa relevantnim institucijama i partnerima u pogledu razmjene podataka o zapošljavanju i razvoju ljudskih resursa	IPA 2008	MRSS
4	Izrada baze podataka o analizi potreba poslodavaca i njeno umrežavanje sa bazom podataka MRSS	IPA 2008	MRSS, UPCG
5	Izrada registra priznatih formalnih i neformalnih kvalifikacija i njegovo umrežavanje sa bazom podataka MRSS i MPN	IPA 2008	MRSS
6	Izdavanje časopisa „Tržište rada „	21.000	ZZZCG
7	<i>Obuka službenika institucija zapošljavanja i lokalnih samouprava za pisanje i apliciranje projekata</i>	IPA 2008	MRSS, MPN, ZZZCG, lokalne samouprave
8	Kod planiranja većih investicionih zahvata za čiju se realizaciju predviđa zapošljavanje većeg broja lica, ostvarivati blagovremenu saradnju sa lokalnim upravama i poslodavcima		ZZZCG
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Unapređenje Ankete poslodavaca o zaposlenosti i zapošljavanju kao jednog od osnovnih izvora podataka o neposrednoj budućoj tražnji za radnom snagom	IPA 2008	ZZZCG
2	Izdavanje časopisa „Tržište rada „	22.000	ZZZCG
3	Priprema projekata za finansiranje iz IPA-e	60.000	ZZZCG

Mjera 4. Podsticanje lokalnih vlasti, socijalnih partnera i obrazovnog sistema na aktivno učešće i doprinos realizaciji programa koji se odnose na tržište rada

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
--	---------------------------	---------------------	---------------------------

1	Veća uloga lokalnih partnerstava u unapređenju usklađenosti između lokalne ekonomske aktivnosti i pružanja usluga, uključujući obrazovanje i osposobljavanje		MRSS, lokalni Socijalni savjeti
2	<i>Unapređenje Analize potreba poslodavaca i njeno intezivnije korišćenje pri donošenju odluka u sektorima obrazovanja i zapošljavanja (izrada metodologije rada)</i>	IPA 2008	MRSS, MPN, ZZZCG, UPCG
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Veća uloga lokalnih partnerstava u unapređenju usklađenosti između lokalne ekonomske aktivnosti i pružanja usluga, uključujući obrazovanje i osposobljavanje		MRSS, lokalni Socijalni savjeti

Mjera 5. Osnivanje različitih pružalaca usluga koji nude pomoć nezaposlenim licima – uključujući usluge osposobljavanja, stručnog savjetovanja i posredovanja.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Priprema zakonskih izmjena u pravcu podsticanja razvoja (tržišno i poslovno orijentisanih) agencija za zapošljavanje sa ciljem stimulisanja posredovanja pri zapošljavanju koje nije javnog karaktera		MRSS
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Uvođenje zakonskih izmjena u pravcu podsticanja razvoja (tržišno i poslovno orijentisanih) agencija za zapošljavanje sa ciljem stimulisanja posredovanja pri zapošljavanju koje nije javnog karaktera		MRSS
2	Podsticanje neprofitnih institucija tržišta rada da uzmu učešće u pružanju usluga vezanih za tržište rada	IPA	MRSS

Prioritet 2. Povećanje produktivnosti i kvaliteta rada

Ciljevi u okviru ovog prioriteta:

- 2.1. pomoć u procesu daljeg prestrukturiranja privrede
- 2.2. unapređenje vještina radne snage
- 2.3 usklađivanje ponude obrazovanja sa potrebama na tržištu rada

Cilj 2.1 Pomoć u procesu daljeg prestrukturiranja privrede

Mjera 1. Razvoj "sistema osiguranja" stvorenog za slučajeve stečaja (insolventnosti) i prestrukturiranja u oblasti zaposlenosti, koji će biti podržan kroz Fond rada

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Osnivanje Fonda rada		Socijalni partneri

Mjera 2. Sprovođenje programa usmjerenih na obezbjeđivanje rane pomoći (rane intervencije/djelovanja) licima čija su radna mjesta ugrožena.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Redovno obavještavanje zaposlenih o situaciji u preduzeću,		UPCG
2	Uspostavljenje saradnje institucija (ZZZCG poslodavca i sindikata)		MRSS,ZZCG, soc.partneri

Cilj 2.2 Unaprijeđivanje vještina radne snage

Mjera 1. Promovisanje kulture cjeloživotnog učenja na nivou društva i među odraslom populacijom.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Razvoj ljudskih resursa u institucijama koje se bave razvojem obrazovanja, stalno stručno usavršavanje zaposlenih u cilju razvoja kompetencija i većeg kvaliteta rada		MRSS,MPN
2	Utvrđiti stanje uključenosti radno aktivnog stanovništva od 16 do 65 godina u procese obrazovanja anketnim upitnikom na reprezentativnom uzorku		MRSS,CSO, MONSTAT
2	Analizirati rezultate i izraditi odgovarajuće preporuke, sa ciljem povećanja učešća radno aktivnog stanovništva u procesima obrazovanja i promovisanja cjeloživotnog učenja, a samim tim modernizaciju i unaprjeđenje sistema obrazovanja.		MRSS , MPN, CSO
4	Utvrđiti obrazovnu ponudu na nivou lokalne zajednice. Utvrđiti da li i sa kojim iznosima finansijskih ulaganja lokalne zajednice i poslodavci u njima izdvajaju za obrazovanje i razvoj ljudskih resursa		UPCG, CSO socijalni partneri, MPN
5	Priprema stručnih polazišta za oblikovanje nacionalnih standarda kvaliteta u obrazovanju odraslih.		CSO
6	Uključivanje i realizacija projekata, u okviru redovnih aktivnosti institucija, odgovornih za politiku i razvoj obrazovanja, kroz koje se promoviše učenje i ističe važnost učenja za lični i profesionalni život za svakog pojedinca i društvo u cjelini. (Festival obrazovanja odraslih, programi unaprjeđivanja upravljanja i rukovođenja organizatora obrazovanja, samoevaluacija i sl)		MPN, CSO

7	Kroz okrugle stolove, medijske nastupe i sl, kroz prezentovanje rezultata istraživanja i primjera dobre prakse, ukazati poslodavcima kako ulaganje u obrazovanje i razvoj ljudskih resursa utiče na napredak u poslovanju i povećanje produktivnosti.		MSP, CSO
8	Prezentovanje ponude programa obrazovanja zaposlenim i nezaposlenim od strane organizatora obrazovanja(susreti, štampani materijali, sredstva informisanja)	8.000	CSO, MPN,MRSS
	Aktivnosti za 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Razvoj ljudskih resursa u institucijama koje se bave razvojem obrazovanja, stalno stručno usavršavanje zaposlenih u cilju razvoja kompetencija i većeg kvaliteta rada		MPN
2	Utvrđiti stanje uključenosti radno aktivnog stanovništva od 16 do 65 godina u procese obrazovanja anketnim upitnikom na reprezentativnom uzorku		MRSS,CSO, MONSTAT
3	Analizirati rezultate i izraditi odgovarajuće preporuke, sa ciljem povećanja učešća radno aktivnog stanovništva u procesima obrazovanja i promovisanja cjeloživotnog učenja, a samim tim modernizaciju i unaprjeđenje sistema obrazovanja.		MRSS , MPN, CSO
4	Utvrđiti obrazovnu ponudu na nivou lokalne zajednice. Utvrđiti da li i sa kojim iznosima finansijskih ulaganja lokalne zajednice i poslodavci u njima izdvajaju za obrazovanje i razvoj ljudskih resursa		CSO, MPN, socijalni partneri
5	Priprema stručnih polazišta za oblikovanje nacionalnih standarda kvaliteta u obrazovanju odraslih.		CSO
6	Uključivanje i realizacija projekata, u okviru redovnih aktivnosti institucija, odgovornih za politiku i razvoj obrazovanja, kroz koje se promoviše učenje i ističe važnost učenja za lični i profesionalni život za svakog pojedinca i društvo u cjelini. (Festival obrazovanja odraslih, programi unaprjeđivanja upravljanja i rukovođenja organizatora obrazovanja, samoevaluacija i sl)		MPN, CSO
7	Kroz okrugle stolove, medijske nastupe i sl, kroz prezentovanje rezultata istraživanja i primjera dobre prakse, ukazati poslodavcima kako ulaganje u obrazovanje i razvoj ljudskih resursa utiče na napredak u poslovanju i povećanje produktivnosti.		
8	Prezentovanje ponude programa obrazovanja zaposlenim i nezaposlenim od strane organizatora obrazovanja (susreti, štampani materijali, sredstva informisanja)	8.000	CSO,MPN, MRSS

Mjera 2. Podsticanje ulaganja u ljudski kapital od strane preduzeća . Finansiranje programa neformalnog obrazovanja (ili osposobljavanje zaposlenih) neće da bude ograničeno jedino na javne izvore, već će da obuhvati angažovanje svih ključnih činilaca: poslodavci, institucije tržišta rada i polaznici

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Istraživanje budućih potreba za dodatnim kvalifikacijama i dodatnim znanjima, vještinama i kompetencijama kod poslodavaca</i>		<i>ZZCG, MSP, CSO, socijalni partneri</i>
2	<i>Pomoć poslodavcima u istraživanju i analizi potreba za dodatnim znanjima, vještinama i kompetencijama zaposlenih</i>		<i>ZZCG, MSP, CSO, UPCG,</i>
3	<i>Izrada programa za razvoj ključnih kompetencija zaposlenim i nezaposlenim</i>		<i>ZZZCG, UPCG</i>
	Aktivnosti za 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Istraživanje budućih potreba za dodatnim kvalifikacijama i dodatnim znanjima, vještinama i kompetencijama kod poslodavaca		ZZCG, MSP, CSO, UPCG
2	Pomoć poslodavcima u istraživanju i analizi potreba za dodatnim znanjima, vještinama i kompetencijama zaposlenih		ZZCG, MSP, CSO, UP
3	Izrada programa za razvoj ključnih kompetencija zaposlenim i nezaposlenim		ZZZCG, UPCG

Mjera 3. Implementacija „Strategije razvoja ljudskih resursa u turizmu“ sa ciljem da se, između ostalog, uvede viši stepen profesionalizma i poboljšanja koordinacije rada svih institucija angažovanih na polju razvoja ljudskog kapitala, koji je potreban da bi se podržao napredak turizma u predstojećem periodu

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Projekat poboljšanja imidža turističkih zanimanja – promocija atraktivnosti turističkih zanimanja	5.000	MT, MPN, MRSS, Univerziteti, lok. samouprave
2	Poboljšanje saradnje obrazovnih institucija sa turističkom privredom	1.000	MT, MPN
3	Razvoj informacionog sistema za ljudske resurse i unapređenje upotrebe informaciono-komunikacione tehnologije u sektoru turizma	10.000	MT
4	Saradnja sa međunarodnim institucijama za razvoj ljudskih resursa u turizmu	10.000	MT
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti

1	Projekat poboljšanja imidža turističkih zanimanja – promocija atraktivnosti turističkih zanimanja	5.000	MT,MPN,MRSS, Univerziteti, lok.samouprave
2	Poboljšanje saradnje obrazovnih institucija sa turističkom privredom	1.000	MT, MPN
3	Razvoj informacionog sistema za ljudske resurse i unapređenje upotrebe informaciono-komunikacione tehnologije u sektoru turizma	10.000	MT

Mjera 4. Razvijanje mreže škola i drugih organizatora obrazovanja i osposobljavanja mladih i odraslih, u skladu sa zahtjevima tržišta rada, a u saradnji sa privredom i lokalnom zajednicom. Cilj je približavanje organizatora obrazovanja korisnicima

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Stručna i tehničko-administrativna pomoć u licenciranju i radu organizatorima obrazovanja koji nude programe za kvalifikacije za koje je tržište rada iskazalo potrebe		MPN,CSO
2	Razvojni i savjetodavni rad sa organizatorima obrazovanja radi proširivanja programske ponude i obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja		CSO
3	<i>Prikupljanje podataka o tome ko se bavi obrazovanjem na nivou lokalne zajednice. Analiza rezultata i sagledavanje da li je postojeća obrazovna ponuda adekvatna (na osnovu date analize organizatori bi dobili preporuke o potrebama tržišta rada</i>	10.000	MRSS, CSO, ZZZCG, MPN
4	Savjetodavni rad sa organizatorima obrazovanja radi proširivanja programske ponude i obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja. Stručna i tehničko-administrativna pomoć u radu organizatorima obrazovanja	5.000	CSO, CIPS
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Stručna i tehničko-administrativna pomoć u licenciranju i radu organizatorima obrazovanja koji nude programe za kvalifikacije za koje je tržište rada iskazalo potrebe.		MPN,CSO
2	Razvojni i savjetodavni rad sa organizatorima obrazovanja radi proširivanja programske ponude i obezbjeđenja kvaliteta obrazovanja i osposobljavanja		MPN,CSO

Mjera 5. Uvažavanje verifikovanih neformalno i informalno stečenih znanja u nastavku obrazovanja – povezivanje formalnog, neformalnog i informalnog učenja

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o nacionalnim kvalifikacijama	4.000	MPN, MRSS
2	<i>Izrada modularizovanih obrazovnih programa, kroz koje će biti moguće postepeno dostići nivo obrazovanje i u kojim bi verifikovana prethodno stečena znanja, vještine i kompetencije, bile uvažene.</i>	<i>6.000</i>	<i>CSO, ZZZCG, MPN</i>
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Implementacija Zakona o nacionalnim i stručnim kvalifikacijama i podzakonskih akata		MPN, MRSS
2	Izrada modularizovanih obrazovnih programa, kroz koje će biti moguće postepeno dostići nivo obrazovanje i u kojim bi verifikovana prethodno stečena znanja, vještine i kompetencije, bile uvažene.		CSO

Mjera 6. Podsticanje saradnje između industrije i institucija za istraživanje i razvoj u cilju unapređivanja inovativnosti i prenosa znanja

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Kontinuirano unapređenje saradnje između javnog i privatnog sektora u cilju unapređivanja rada na istraživanju i razvoju		MPN
2	Razvoj svijesti poslodavaca o značaju ulaganja u istraživanje i razvoj		MSP i UPCG
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Kontinuirano unapređenje saradnje između javnog i privatnog sektora u cilju unapređivanja rada na istraživanju i razvoju		MPN
2	Razvoj svijesti poslodavaca o značaju ulaganja u istraživanje i razvoj		MSP , UPCG

Cilj 2.3 Usklađivanje ponude obrazovanja sa potrebama tržišta rada

Mjera 1. Cjelovita obuhvaćenost djece osnovnoškolskim obrazovanjem i opšta uključenost populacije u nastavak obrazovanja, uz najmanje 12 godina školovanja/najmanje ISCED3

Mjera 2. Smanjenje broja učenika koji rano napuštaju obrazovni sistem. Rad na informisanju i savjetovanju lica koja su rano napustila obrazovni sistem

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Sakupljanje podataka o broju učenika koji: - rano napušte osnovnu školu - završe osnovnu, a ne upišu srednju školu - rano napušte srednju školu. - i predlog modela planiranja preventivnih mjera za sprječavanje ranog napuštanja škole.		MPN, CSO
2	Sprovođenje akcionog plana uključivanja ranjivih grupa u redovne oblike obrazovanja (uključujući besplatne udžbenike, podršku predškolskom obrazovanju)		MPN
3	<i>Prilagođavanje obrazovnih programa licima koja su radno napustila obrazovni sistem, kako bi ta lica završila prekinute obrazovne aktivnosti</i>		CSO, MPN, ZZZCG
4	<i>Obuka nastavnika sa ciljem stvaranja pretpostavki za rad koji omogućava veću individualizaciju i podršku u učenju svakom učeniku (razvoj ključnih kompetencija, dodatni rad sa učenicima koji postižu slabije rezultate itd).</i>		MPN, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva, CSO
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Sprovođenje akcionog plana uključivanja ranjivih grupa u redovne oblike obrazovanja (uključujući besplatne udžbenike, podršku predškolskom obrazovanju)		MPN
2	Prilagođavanje obrazovnih programa licima koja su radno napustila obrazovni sistem, kako bi ta lica završila prekinute obrazovne aktivnosti		CSO, MPN, ZZZCG

Mjera 3. Razvijanje mehanizma za sprovođenje sistematičnih istraživanja stanja, tendencija na tržištu rada i zahtjeva koji se stavljaju pred obrazovni sistem, kako bi se stvorili uslovi za dugoročnije planiranje (stručnog) obrazovanja i u skladu sa tim razvoj i proširivanje programske ponude

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Informisanje i savjetovanje lica o mogućnostima, uslovima, načinu i postupku sticanja stručne kvalifikacija, odnosno ključne vještine</i>		MRSS, ZZZCG, CSO MPN

Mjera 4. Dalje jačanje uloge socijalnog partnerstva u obrazovanju na nacionalnom nivou

Aktivnosti u 2010:		Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Veća saradnja škola i poslodavaca pri realizaciji praktične nastave		MPN
2	<i>Promovisanje saradnje institucija koje se bave obrazovanjem odraslih i poslodavaca sa jedne strane i međunarodnih organizacija sa druge strane koji bi pružali podršku obrazovanju odraslih u CG i doprinijeli povećanju nivoa znanja i vještina neophodnih tržištu rada</i>	10.000	CSO, ZZZCG, MRSS,
Aktivnosti za 2011:		Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Veća saradnja škola i poslodavaca pri realizaciji praktične nastave		MPN
2	Promovisanje saradnje institucija koje se bave obrazovanjem odraslih i poslodavaca sa jedne strane i međunarodnih organizacija sa druge strane koji bi pružali podršku obrazovanju odraslih u CG i doprinijeli povećanju nivoa znanja i vještina neophodnih tržištu rada	10.000	CSO, ZZZCG, MRSS

Mjera 5. Izrada obrazovnih programa širokih profila, otvorenih za uticaj potreba tržišta rada, koji se baziraju na više standarda zanimanja, modularizovani, kreditno vrijednovani, planirani sa stanovišta učenika i koji omogućavaju razvoj stručnih i ključnih kompetencija, uz razvoj novih i unapređivanje postojećih modela za obezbjeđivanje kvaliteta.

Aktivnosti u 2010:		Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada standarda zanimanja, najmanje po deset godišnje	10.000	CSO
2	Izrada obrazovnih programa (modularizovanih i verifikovanih) sedam do deset godišnje	40.000	CSO
3	Obuka nastavnika, najmanje deset seminara godišnje	20.000	CSO
4	Utvrđivanje kvaliteta vaspitno obrazovnog rada obilaskom najmanje 10 škola godišnje sa akcentom na škole koje obrazuju atraktivnija zanimanja potrebna tržištu rada (praćenje opšebrazovnih predmeta i najmanje jednog stručnog predmeta koji je od najveće važnosti za dati obrazovni program)	20.000	Zavod za udžbenička i nastavna sredstva, IC, CSO
5	Izrada udžbenika najmanje deset godišnje	20.000	CSO, MPN, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva

6	Izrada programa obrazovanja za osposobljavanje odraslih za zanimanje i sticanje ključnih vještina, po deset programa godišnje	10.000	CSO, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva
Aktivnosti za 2011		Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada standarda zanimanja, najmanje po deset godišnje	10.000	CSO
2	Izrada obrazovnih programa (modularizovanih i verifikovanih) sedam do deset godišnje	40.000	CSO
3	Obuka nastavnika, najmanje deset seminara godišnje	Međunarodni projekti (GTZ i Kultur Kontakt već uključeni u ove aktivnosti)	CSO
4	Izrada udžbenika najmanje deset godišnje	20.000	CSO, Zavod za udžbenička i nastavna sredstva
5	Izrada programa obrazovanja za osposobljavanje odraslih za zanimanje i sticanje ključnih vještina, po deset programa godišnje	10.000	CSO

Mjera 6. Stvaranje uslova za sprovođenje Zakona o nacionalnim stručnim kvalifikacijama.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada metodološkog dokumenta za izradu ispitnih kataloga za provjeru kvalifikacije certificiranjem	IPA	CSO, IC
2	Razvoj programa osposobljavanja članova komisija za provjeravanje i potvrđivanje NS	IPA	CSO, IC
3	Izrada planova osposobljavanja članova komisija (ispitivača)	IPA	IC
4	Osposobljavanje članova komisija za provjeru i potvrđivanje nacionalnih stručnih kvalifikacija certificiranjem	IPA	IC
5	Razvoj metodologije za pripremu pitanja i zadataka u postupku provjere nacionalnih stručnih kvalifikacija certificiranjem	IPA	IC
6	Izrada osnovnog dokumenta (upustva) za osposobljavanje savjetnika u postupku sticanja nacionalnih stručnih kvalifikacija (izvođači postupka provjere, savjetnici u jedinicama ZZZCG, CIPS idrugi)	IPA	MPN, MRSS, CSO, IC
	Aktivnosti u 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Pilotiranje kompletnog postupka certificiranja nacionalnih stručnih kvalifikacija u najmanje jednom području rada		MPN, MRSS, CSO, IC

Mjera 7. Konstituisati sistem upisne politike koji će uticati na to da se iz tog sistema stvaraju kadrovi profila zanimanja primjereni, ne samo neposrednim i aktuelnim potrebama, već i potrebama tržišta rada, za relativno duži vremenski period.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Unapređenje kapaciteta stručnog obrazovanja i osposobljavanja, osvremenjivanje škola. Unapređivanje planiranja obrazovanja i smanjenja nesklada između potreba tržišta i upisa učenika		MPN
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Unapređivanje planiranja obrazovanja i smanjenja nesklada između potreba tržišta i upisa učenika		MPN

Prioritet 3 – Jačanje socijalne kohezije

Ciljevi u okviru ovog prioriteta:

- 3.1. Unapređivanje/promovisanje zapošljavanja žena
- 3.2. Prevencija socijalne isključenosti – pozitivne mjere/aktivnosti za ugrožene/ranjive grupe
- 3.3. Prevencija siromaštva na sjeveru

Cilj 3.1 Unaprijeđivanje zapošljavanja žena

Mjera 1. Nastavak procesa usklađivanja sa evropskim zakonodavstvom, zakonodavstva koje se odnosi na ravnopravne mogućnosti za polove. Održavanje jednakog pristupa žena i muškaraca osposobljavanju i aktivnim mjerama zapošljavanja.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Analiza stanja u pogledu usklađenosti nacionalnog zakonodavstva s odredbama Zakona o rodnoj ravnopravnosti i propisima EU, SE kao i drugih međunarodnih propisa.	35.000	MZLJMP, MRSS
2	Kontinuirano prikupljanje statističkih podataka i objedinjavanje pokazatelja o razlici među polovima u sistemu socijalne zaštite i na tržištu rada	9.000	MZLJMP, Monstat, MRSS,
3	Sankcionisanje diskriminatorskog postupanja prema ženama u organizacijama i institucijama i garantovanje diskrecije za prijavljivanje takvog ponašanja		Inspekcija rada
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada programa za ekonomsko osnaživanje samohranih roditelja	25.000	MZLJMP, MRSS,

2	Izrada programa suzbijanja diskriminacije žena na tržištu rada	25.000	MZLJMP, MRSS
3	Uvođenje programa za usklađivanje porodičnog i profesionalnog života žena i muškaraca	5.000	MZLJMP, MRSS,
4	Sprovođenje kampanje u cilju uklanjanja kulturnih i društvenih barijera kako bi i očevi koristili odsustvo zbog brige o djeci	10.000	MZLJMP, MRSS,
5	Sankcionisanje diskriminatorskog postupanja prema ženama u organizacijama i institucijama i garantovanje diskrecije za prijavljivanje takvog ponašanja		Inspekcija rada

Mjera 2. Sprovođenje programa obrazovanja i osposobljavanja sa većim učešćem žena, sa ciljem da se povećaju mogućnosti za njihovo zapošljavanje u sektorima u kojima su manje zastupljene

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	<i>Razvoj centara za informisanje, usmjeravanje i savjetovanje i njihova promocija iz ugla unapređenja interesa žena</i>		ZZZCG, CIPS, MRSS,
2	<i>Omogućivanje ženama u ruralnim oblastima adekvatnih vidova obuke-</i>	15.000	ZZZCG, privatni organizatori obuke
3	<i>Organizovaće se kursevi za kompjutersko opismenjavanje što većeg broja žena i muškaraca 50+ godina;</i>	20.000	ZZZCG, privatni organizatori obuke
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Kreiranje usluga, informisanja, savjetovanja i pružanja obuka u skladu sa interesima žena	15.000	ZZZCG, UPCG
2	Prilagođavanje fizičkog i logističkog pristupa uslugama obučavanja prema potrebama žena- vrijeme, mjesto. Pružanje usluga staranja o djeci za učesnike u aktivnim mjerama		ZZZCG, privatni organizatori obuke
3	Sprovođenje obuka o upravljanju i podizanje samopouzdanje žena	10.000	ZZZCG, UPCG,

Mjera 3. Podsticanje preduzetništva kod žena

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
--	---------------------------	---------------------	---------------------------

1	Podrške biznis idejama čije su autorke žene bez. Uvođenje nove kreditne linije koja bi bila namijenjena "ženskom" biznisu. Uslovi pod kojima bi se dobijali ovi krediti bili bi povoljniji od redovnih kredita koje Zavod dodjeljuje u okviru programa samozaposljavanja a povoljniji od kredita koje dodjeljuju poslovne banke		ZZZCG, MSP
2	Podsticanje osnivanja ženskih poslovnih udruženja koja bi pružala podršku ženskom preduzetništvu		ZZZCG, MSP
4	Organizacija seminara za osposobljavanje preduzetnica (menadžment, marketing, finansijsko poslovanje, pravna regulativa)	6.000	MSP, ME, MZLJMP
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Organizacija seminara za osposobljavanje preduzetnica (menadžment, marketing, finansijsko poslovanje, pravna regulativa)	6.000	MSP, ME, MZLJMP
2	Organizacija sajмова ženskog preduzetništva	15.000	MSP

Mjera 4. Unapređenje i razvoj mreže javnih i privatnih ustanova za čuvanje djece, čime bi se povećao procenat djece obuhvaćene sistemom staranja o djeci do uzrasta obaveznog školovanja

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Promovisanje ideje usklađivanja radnog vremena jaslica, vrtića i produženog boravka u školama u skladu sa radnim vremenom zaposlenih roditelja		MRSS, MZLJMP, MPN, Lokalne uprave
	Aktivnosti za 2011:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Usklađivanja radnog vremena jaslica, vrtića i produženog boravka u školama u skladu sa radnim vremenom zaposlenih roditelja		MRSS, MZLJMP, MPN, Lokalne uprave
2	Istraživanje mogućnosti otvaranja jaslica i vrtića u velikim kolektivima i poslovnim organizacijama u javnom i privatnom vlasništvu radi vaspitanja i obrazovanja djece zaposlenih.		MRSS, MZLJMP MPN, Lokalne uprave
3	Podsticanje samozapošljavanja u području vaspitanja i obrazovanja djece stvaranjem pravnih, prostornih i drugih pretpostavki za osnivanje jaslica i vrtića u privatnom vlasništvu. Sprovođenje programa usmjerenih na podsticanje nezaposlenih žena da istražuju nova tržišta bez konkurentskih proizvoda (njega starijih, usluge staranja o djeci)		MZLJMP, ZZZCG, MSP

Cilj 3.2 Prevencija socijalne isključenosti – pozitivne mjere/aktivnosti za ugrožene grupe

Mjera 1. Implementacija Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom

Mjera 2. Podsticanje motivacije i osposobljavanja ugroženih grupa, prije svega lica sa invaliditetom, kroz njihovo aktivno uključivanje u proces rada: organizovanje kurseva i tečaja za strane jezike, razvijanje dodatnih vještina i znanja o primijenjenim umjetnostima, kao i pružanje fizioterapeutskih usluga.

	Aktivnosti u 2010:	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
	Za realizaciju ovih aktivnosti ukupna sredstva iznose 1.468.694,50 E i biće obezbijeđena iz sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom		
1	<i>Bazu podataka koja je sastavni dio aplikativnog programa evidencije nezaposlenih lica, uskladiti sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom i pravilnicima donijetim za sprovođenje ovog zakona</i>		ZZZCG
2	<i>Uvođenje novog profila stručnjaka savjetnika za profesionalnu rehabilitaciju, odnosno integraciju teže zapošljivih lica, koji će realizovati aktivnosti vezane za uključivanje tih lica u programe rehabilitacije, ostvarivati saradnju sa spoljnim saradnicima, organizacijama zdravstvene i socijalne zaštite, izvođačima rehabilitacije i dr.</i>		ZZZCG
3	<i>Obrazovanje komisije za rehabilitaciju na centralnom i regionalnom nivou, koja će, prema standardima utvrđenim od nadležnog ministarstva ocjenjivati radne i druge sposobnosti lica sa preprekama u zapošljavanju i opredjeljivati mjere i aktivnosti za njihovu prof.rehabilitaciju i zapošljavanje</i>		ZZZCG
4	<i>Izrada i realizacija individualnih planova profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica</i>		ZZZCG
5	<i>Savjet Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom pratiće realizaciju mjera i aktivnosti koje su u funkciji razvoja i unapređenja prof.rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, kao i namjensko korišćenje sredstava Fonda u skladu sa zakonom</i>		Savjet Fonda
6.	<i>Donošenje programa za kontinuiranu edukaciju kadrova-stručnjaka za rad u profesionalnoj rehabilitaciji</i>		ZZZCG
7	<i>Početak rada Centra za radnu integraciju u kojem će se realizovati posebni programi profesionalne reahilitacije za lica sa invaliditetom i druga lica koja imaju prepreke u zapošljavanju</i>		ZZZCG

8	Iniciranje i pružanje podrške osnivanju i radu specijalizovanih institucija za zapošljavanje teže zapošljivih lica		ZZZCG
9	Informaciono motivacionim seminarima motivisati lica sa invaliditetom i druga teže zaposliva lica da se aktivno uključe u programe sticanja ključnih vještina, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, za javne radove i dodjelu kredita za samozapošljavanje		ZZZCG
10	Izrada prilagođenih programa obrazovanja licima sa posebnim obrazovnim potrebama (5 prilagođenih programa)	5.000	CSO
	Aktivnosti u 2011 Za realizaciju ovih aktivnosti ukupna sredstva iznose 1.512.755,34 E i biće obezbijeđena iz sredstava od doprinosa za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Izrada i realizacija individualnih planova profesionalne rehabilitacije lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica		ZZZCG
2	Informaciono motivacionim seminarima motivisati lica sa invaliditetom i druga teže zaposliva lica da se aktivno uključe u programe sticanja ključnih vještina, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, za javne radove i dodjelu kredita za samozapošljavanje		ZZZCG
3	Savjet Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom pratiće realizaciju mjera i aktivnosti koje su u funkciji razvoja i unapređenja prof.rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom, kao i namjensko korišćenje sredstava Fonda u skladu sa zakonom		Savjet Fonda
4	Pružanje pomoći razvoju mreže ustanova za profesionalnu rehabilitaciju na teritoriji Crne Gore		ZZZCG
5	Izrada metodologije za pisanje programa obrazovanja prilagođenih licima sa posebnim obrazovnim potrebama		CSO
6	Izrada prilagođenih programa obrazovanja licima sa posebnim obrazovnim potrebama (5 prilagođenih programa godišnje)		CSO
7	Realizacija programa za profesionalnu rehabilitaciju lica sa invaliditetom		ZZZCG

Mjera 3. Razvoj svijesti teže zapošljivih lica o potrebi da budu ekonomski i socijalno aktivni

Mjera 4. Veći nivo i kvalitet socijalnog partnerstva vezan za integrisanje ugroženih grupa na tržište rada

Mjera 5. Razvijanje ciljnih obrazovnih programa, uz osposobljavanje nastavnika, za uključivanje svih ugroženih grupa u proces sticanja kvalifikacija

Mjera 6. Viši nivo kvaliteta usluga nezaposlenim licima iz ugroženih grupa

Mjera 7. Stimulisanje populacije RAE na učešće u mjerama aktivne politike zapošljavanja (podsticanje njihove zainteresovanosti i unapređivanje njihovog pristupa ovim mjerama)

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Realizacija šeme za stimulisanje zapošljavanja pripadnika etničkih grupa		ZZZCG
2	Uključivanje ranjivih grupa u redovne oblike obrazovanja na svim nivoima		MPN, ZZZCG
3	Sakupljanje podataka o aktivnostima različitih institucija koje se bave obrazovanjem i osposobljavanjem ranjivih grupa, povezivanje partnera i objedinjavanje aktivnosti		MRSS
4	Promotivne aktivnosti među ranjivim grupama, radi podsticanja polaznika za uključivanje u procese sticanje kvalifikacija		MPN, ZZZCG, NVO
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Realizacija šeme za stimulisanje zapošljavanja pripadnika etničkih grupa		ZZZCG
2	Sveobuhvatana analiza potreba ranjivih grupa i u vezi sa tim priprema programa za sticanje stručne kvalifikacije, koja će omogućiti uključivanje na tržište rada		MRSS, MPN, ZZZCG
3	Uključivanje ranjivih grupa u redovne oblike obrazovanja na svim nivoima		MPN
4	Promotivne aktivnosti među ranjivim grupama, radi podsticanja polaznika za uključivanje u procese sticanje kvalifikacija		MPN

Cilj 3.3 Prevencija siromaštva na sjeveru

Mjera 1. Mjere aktivnog generisanja zaposlenosti kroz podsticanje preduzetništva

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Razvoj budućih pretprijetnih projekata usmjerenih na MSP s akcentom na sjeverni region		ME, MSP, ZZZCG
2	Nastavak realizacije programa „Posao za Vas“		ZZZCG, MSP, Fond za razvoj
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Nastavak realizacije programa „Posao za Vas“		ZZZCG, MSP, Fond za razvoj

Mjera 2. Modernizacija i tržišna orijentacija gazdinstva

Mjera 3. Podizanje nivoa obrazovanja i stručnog znanja kod poljoprivrednika, zahvaljujući kojima mogu da se bave poljoprivredom kao biznisom.

	Aktivnosti u 2010	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Obuka o obezbjeđivanju stabilne i kvalitetne ponude hrane kroz podizanje konkurentnosti domaćih proizvođača i održivo gazdovanje resursima	100.000	Ministarstvo poljoprivrede, MSP
2	Promocija specifičnih odlika domaćih proizvoda		Ministarstvo poljoprivrede
3	Širenje znanja o dobroj poljoprivrednoj praksi radi očuvanja životne sredine		Ministarstvo poljoprivrede, MT
	Aktivnosti u 2011	Finansiranje	Nosilac aktivnosti
1	Povezivanje proizvođača u primarnoj proizvodnji, čime se stvaraju povoljniji uslovi za privlačenje stranih investicija u prerađivačke kapacitete i distribuciju proizvoda		Direkcija za MSP
2	Realizacija programa za sticanje stručnih kvalifikacija u svim regijama		MPN, MRSS, CSO

III POTREBNA SREDSTVA ZA REALIZACIJU AKTIVNOSTI

Sredstva za realizaciju predviđenih aktivnosti, biće pretežno opredijeljena iz godišnjih budžeta pojedinih institucija, koje su nosioci aktivnosti, i iz sredstva predviđenih projektima. Takođe, dodatna sredstva biće obezbijeđena iz privatnog sektora, kao i iz sredstava lokalnih institucija uslijed primjene mehanizama sufinansiranja u slučaju određenih mjera (javni radovi, osposobljavanje na radnom mjestu).

Za realizaciju aktivnosti predviđenih Planom za 2010. godinu potrebna sredstva iznose **26.616.877,00 €** Najveći dio ovih sredstava - **26.179.877,00 €** - čine sredstva koja se obezbjeđuju kod Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, koji sprovodi aktivnu politiku zapošljavanja, pri čemu se 15.179.880,00 odnosi na novčanu naknadu za nezaposlena lica, 2.050.302,50 E za finansiranje zapošljavanja pripravnika, 2.500.000,00 za finansiranje kredita za samozapošljavanje i 6.449.694,50 za ostale mjere aktivne politike zapošljavanja. Sredstva iskazana u Nacionalnom akcionom planu za 2010. godinu koja se odnose na Zavod za zapošljavanje CG, usaglašena su sa Predlogom zakona o Budžetu za 2010. godinu.

Ostali dio sredstava se odnosi na redovne aktivnosti ostalih institucija, koje su prepoznate kao nosioci pojedinih aktivnosti koje direktno ili indirektno utiču na politiku zapošljavanja: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva prosvjete i nauke, Ministarstva turizma, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća, Centra za stručno obrazovanje, Ispitnog centra, Ministarstva za ljudska i manjinska prava-Odjeljenje za rodnu ravnopravnost.

Za realizaciju aktivnosti predviđenih za 2011. godinu, potrebna sredstva iznose 30.722.831,34,00 E, gdje se takođe najveći dio sredstava – 27.432.831,34,00€, odnosi na aktivnosti Zavoda za zapošljavanje CG.

./.